

Kielemme käytäntö.

Myöntävästä vastauksesta.

Myöntävän vastauksen antamiseen nykysuomalaisella on monta eri keinoa käytettävissään. Kielessämme on ensinnäkin neljä myöntöpartikkelia, joita kutakin käytetään myöntävänä lauseena: *juu*, *joo*, *kyllä* ja *niin*. Niistä ensinnä mainitut kaksi on, kuten yleisesti tiedetään, lainattu Suomen ruotsista ja ne ovat puhekielessä melkoisen tavalliset, varsinkin rannikkokaupungeissa ja suomalais-ruotsalaisen kielirajan lähitienoilla. Eivätkä ne ole harvinaiset kirjakielessäkään milloin esitystyylillä lähentelee puhdistamatonta puhekieltä. Niiden tietoinen välttäminen puheessa ja kirjoituksessa on nim. eräs suomenkielisen sivistyneisyyden tuntomerkkejä.

I. juu.

Tätä käytetään

1) myöntävänä vastauksena k y s y m y k s e e n:

Tuleeko jääkäri vahtiin? — *Juu*. (F. E. Sillanpää) | No kriivaril Jokos kynäsi kulkee? — *Juu, juu*, herra vallesmanni (A. Järviluoma) | »Eikös ne ole sieviä tyttäriä nuo meidän tyttäret?» kysyi isäntä vieraaltaan. — »*Juu, juu*. Jos eivät he olisikaan niin sieviä ja kauniita — — —.» (P. Päivärinta) | »Ehkä minulla on kunnia, ehkä se on matami itse?» — »*Juu*, minä olen Röhelin — — —.» (Maria Jotuni) | Vai niin, te olette siis kaivontekijä? — *Juu*. — Hm, tjaaha, tulisikohan tälle paltalle kaivo? (Kuluttajain lehti). | No, oletko koskaan käynyt Ateneumissa? — Kyllä minä olen käynyt, *juu* (Helsingin Sanomat). | »Mitä? Tarkoitatko, että olet...?» »Kavaltanut... *Juu*; kaikkihan sitä tekevät. Ja mitä pirua minä yksin — — — näkisin nälkää?» (Reino Rauanheimo).

2) myöntönä toisen t o t e a m u k s e e n:

Shän kävikin eri kivasti, ihmetteli Hessu. — *Juu*, nauroi Parooni (Kaarlo Merimaa) | hän sanoi, että miehille... pitäisi panna poika viemään... — »*Juu* vain... jopa tietenkä», lupasi patruuna (Väinö Kataja).

3) myöntävänä vastauksena käskyy n, kehotukseen tai pyyntöön:

Reeta: Katso, ettet päästä tulta hellassa sammumaan! Ja tuo sisään lisää klapiä!
— Sanni: *Juu*, rouva. (Eero Alpi) | »Mennään meille», sanoi Marja, »hömpötetään rullilla siellä». — »*Juu*», sanoi Arja, »mutta ensin pannaan paperit pois.» (Kyllikki Mäntylä).

Vastaus *juu* on, ellen erehdy, puhekielessä laajemmalti käytännössä kuin seuraava, joka tuntuu edustavan etupäässä Pohjanmaata. (Levenemisaalueita ei ole tietääkseni vielä kartoitettu, eikä se olisikaan helppo tehtävä.)

II. joo.

1) Myöntävänä vastauksena kysymykseen:

»Vai jo heität sinäkin renginviran ja rupeat kauppiaaksi...» — »*Joo*», mutisi Kalle yksikantaan. (Juho Koskimaa, Erämaan kansaa, s. 80) | »Joko sitä ollaan niin pitkällä?» kysyi hän [= Lassi Pietarinpoika, isä]. — »*Joo*. Pian Eero [= nuorempi poika] nyt saa Amerikanrahansa ja pesäeronsa». (Sama, s. 56j).

2) Myöntää toteamuksen oikeaksi:

— — — Mutta kun ei isäntäkään haastanut [käräjiin] omaksi todistajakseen.» — »Huonosti teki, mutta niinhän se on aina tehnyt...» — »*Joo*. Siin' on [pullo], ota [ryyppy]!» (Juho Koskimaa) | [Poika] »Ajattelin [perintöosakseni] kahdeksaastuhatta.» — [Isä] »Kyllä siinä nyt on vähän liikaa.» — »Itsepä sen parhaiten tiedätte.» — »Kuusituhattaviisisataa on aivan kylliksi.» — »Saattaa olla.» — »*Joo*. Kun sen saat, niin sinulla ei ole sitten enää mitään vaatimista.» (Sama.) | »Pian tuon [palavan mökin] vertanen on vaikka omalta kylältä koottu.» — »*Joo*; pian se on ollut tuommainen koija» (Santeri Alkio).

III. kyllä.

1) myöntävänä vastauksena kysymykseen:

kertomakirjallisuuden suomennoksissa; esim. seuraavassa, jonka eräs maisteri on suomentanut tanskasta:

»Mutta — — enkö ole nähnyt teitä siellä Köpenhaminassa konsulentin luona?» — »*Kyllä*.» | »Eikö sinulla ole edes kunniakaan tallella elämässä?» — »*Kyllä*. — — —» | »Mutta eikö meidän pitänyt mennä kello kuusi [illalliskutsuihin]? — Se on vain muutamia minuutteja vailla.» — »*Kyllä*», sanoi hänen vaimonsa — — — | — — — Tahdotteko juoda lasin olutta? Huomaan tulleeni janoiseksi.» — »*Kyllä*, kiitos.» | »Ette suinkaan ole se opettaja Urup, joka on tuleva Hörlumiin Juutinmaalla?» — »*Kyllä*.» | »Voiko hän hyvin, Kristiane?» — »*Kyllä*, — kaikin tavoin. Ja nyt hän on vaipunut uneen.» | »Aiotteko kouluun?» kysyi hän. — — — »*Kyllä*.» — »Niin minäkin aion.»

Tavallinen on *kyllä* etenkin sotaväen puhuttelukieltä matkivassa esityksessä:

»Ei [puhuteltava] sotamies vielä tunne armeijan arvomerkkejä?» — »*Kyllä*, herra majuri, kun katsoo tarkasti.» | »Niin, herra majuri, [nimeni on] Kaarina Leponen.» — »Viipurista?» — »*Kyllä*, herra majuri.» (Hilja Valtonen.) | »Siitä tuli puhelinsanoma komentopaikalle.» — »Onko se aivan totta?» — »*Kyllä*, herra kapteeni.» | »Antaisikohan Pienenen minulle arkin paperia», pyysin. — »*Kyllä*, herra kapteeni», sanoi Pienenen. (Yrjö Kokko.) »Oletteko sotasokea?» kuului yhtäkkiä kysymys aivan edestäni. »*Kyllä*, vastasin. — — »Poltatteko?» »*Kyllä*, kiitos» (H. A. Hukkanen) | — Onko herra kenttäpiispa mahdollisesti veljensä taiteen salainen ihailija? kysimme. — »*Kyllä*, kuului kompleksivapaa vastaus. | Huomasitteko jo aikaisin, että veljestänne voisi tulla taiteilija? — »*Kyllä*, jo pikkupoikana. (Kotimaa.)

Luonnontieteilijällä:

— Aiotaanko sinut teurastaa? — »*Kyllä*. — Etkö sinä ole murheellinen? | — Mitä, katsoitko sinä suvantoon? huudahti Pessi. — »*Kyllä*. Minä katselin sieltä itseäni rannalta. | Kirjoitetaanko siellä sateenkaarella kirjeitä? Pessi yht'äkkiä kysyi Illusialta. — — — »*Kyllä*, vastasi Illusia. — Minun sisareni kirjoittavat paljon kirjeitä. | Aiotko sinäkin kylpeä noin, ihmetteli Illusia. — »*Kyllä*. | Kuulitko, mitä se sanoi? kysyi eräs — — — — »*Kyllä*, kyllä minä kuulin.

Myöskin muilla esim.

»oletteko te [aviopuolisot] jo ennen tätä murhaa, josta teitä epäillään, nukkuneet erikseen?» — »*Kyllä*.» (Väinö Kolkkala) | »Te aina kulette kirja kädessä, varmaankin Te hyvin paljon luette?» — »*Kyllä*. Se onkin minun ainoa hauskuuteni maailmassa.» (Emil Vainio) | »Kuinka varhain lähtisimme?» — »Sopisiko kahdeksan aikana?» — »*Kyllä*.» — »Saanko olla portilla Teitä vastassa?» — »*Kyllä*, kiitoksia...» (Emil Vainio).

2) Myöntävänä, vahvistavana jatkona toisen lausumaan toteamukseen:

»Sotamiehen tulee aina katsoa tarkasti» — »*Kyllä*, herra majuri» (Sotaväen suomea matkin Hilja Valtonen) | Lentäähän tervapääskynen vielä nopeammin, — — — »*Kyllä*. Mutta tervapääskynen lennossa ei ole sitä voimaa — — — | Illusia kumartui sinivuokon ääreen ja kosketteli sitä. — Ihmeellistä sinistä, sanoi Illusia. — »*Kyllä*. Sinivuokko on aika kaunis, sanoi Pessi. (Yrjö Kokko).

Erään suomenkielisen virkamiesperheen emäntä, jonka vanhempain koti on ollut kaksikielinen (äiti puhunut enimmäkseen ruotsia) ja joka on koulukasvatuksensa (tyttökoulussa, käsityöopistossa) saanut suomen kielellä, sairaanhoito-opin ruotsiksi (Tukholmassa), käyttää myöntävänä vastauksena tavallisesti 'sanaa' *kyllä*. Sillä hän tietää, että *juu* on huonoa suomea, ja haluaa karttaa sen käyttöä. Sen korvikkeena hän käyttää sanaa *kyllä*. Tämä vastaustapa on periytynyt hänen pojalleen ja tyttärelleen; näiltä se siirtynee edelleen heidän lapsilleen. — Samalla tavalla on käynyt, luullakseni, monessa muussa suomenmielisessä kaupunkilaiskodissa, jonka isä tai äiti on saanut kasvatuksensa osaksi ruotsin kielellä.

Siihen että *kyllä* siten on joutunut tai joutumassa osalla rannikkokaupunkien suomenkielistä sivistyneistöä *juu*-sanan korvikkeeksi myöntä-

vänä lauseena, on sen verta aihetta tämän 'partikkelin' aikaisemmassa käytössä, että se yleisesti esiintyy

myönteisenä v a h v i s t u s partikkelina.

Niin on laita

1) myöntävissä vastauksissa; esim.

»Voiko lautamies näyttää toteen väitteensä?» tiedusteli Degerman. — »*Kyllä* voidaan.» (Jaakko Haavio). | »Tietäähän Matti Lapinlahden kirkon? kysyi rovasti — »*Kyllä*hän minä sen tiedän, vaikkon ole käynyt.» (Juhani Aho KT I s. 210) | »Ymmärtäähän Matti sen nyt?» — »*Kyllä* minä nyt, *kyllä* minä nyt [ymmärrän]! ...» (Sama s. 212). | — — — Nyt sen tiedät, jos se on ennen ollut hämärässä. Vai *kuuliko?* Häh?» — »*Kyllä* kuulin.» — »Hyvä, ettäs kuolit. Luulin jo, ettet kuule muuta kuin tuon rukkisi ratinaa.» (Heikki Jylhä) | — — — Mutta sinähän et kuuntele.» — »*Kyllä* kuuntelen.» (Heikki Jylhä) | »*Onko* siinä [= kahvipannussa] enää mitään?» kysyi hän, nostaen pannua koetellakseen. — »*Kyllä* siinä sinulle asti *on.*» (Juho Koskimaa) | Kysytte, syntykö lapsia nykyisin paljon. Syntyy *kyllä* (Suomen Kuvalehti 1944, s. 1025) | »Eikö nuorta joukkoa sitten lainkaan enää näy potilainanne, — — —.» — »*Kyllä* nuoria näkyy» (sam.) | »Mutta minnekä te nyt näin pimeässä osaatte? ... siellä on aivan pimeä ulkona.» — »*Kyllä* minä kortteeriini osaan.» (Juhani Aho KT I 196) | — — emäntä — — puhuu — — — isännälle: »Menetkös sinä Erkki Luisulan lasten kanssa tänäpäpäni pitäjälle?» — »*Kyllä*hän sinne mentävä on», vastaa isäntä; »mutta millä helkkarin keinolla pysyvät lapset sulilla, tällaisessa pakkasessa — — —?» — »Oo, *kyllä* sulilla pysyy. Mätetään välilyjä rekeen — — — ja kääritään niihin!» (N. Niemelä).

'*kyllä* affirmans' on tavallinen

2) toteamuksissa, väitteissä, vakuutuksissa:

*Kyllä*hän se on hyvä, että ihminen järkeänsä käyttää, joka sille on luomisessa annettu ... (J. Aho, KT I 213) | *Kyllä* Matti nyt ymmärsi sen täydelleen, minkälainen se [veturi] oli ... (sama I 222) | Ymmärrän, *kyllä* hyvin ymmärrän. (Viena Korhonen) | »Tämä on rajanaapurini Antti Pääkkösen lehmä. — — —.» — »Sehän ontuu pahasti.» — — »*Kyllä* siitä vielä lehmä tehdään.» (Sama) | *Kyllä* hän sen itsekin tiesi. (Kyllikki Mäntylä) | »Alahan vain pitää tällaisia hartaushetkiä.» — »Alan *kyllä*; tiedä sel» kivahti Anni. (Viljo Kojo) | »Sinä käyt usein vanhan Töyryn luona.» — »Käyn *kyllä*. Useammin ehkä kuin kukaan muu» (Heikki Jylhä) | »Kuusi-toista markkaa viisikymmentä penniä», puhui hän itseksensä; »*kyllä* siinä kerjäläisen rahoiksi, — — —. *Kyllä* kai luulevat minun nämät rahat varastaneeni, jos ne jollekulle näytän» (N. Niemelä) | *Kyllä* tekevällä aina työtä on (Santeri Alkio) | »Älähän sure, Kreeta,» — — »*kyllä* Lasse [kilpakosija] sen vielä kerran tuntee nahasaan.» (Juho Koskimaa) | — — — isäntä on vieraan veroinen.» — »Se on oikein ajateltu. Ota toinen nauku. *Kyllä* tämä ilma toisenkin täräyksen sietää.» (Juho Koskimaa) | »Ota [naukkuja] vaan sitä mukaa kuin miellyttää. *Kyllä* minulla tätä lystiä riittää.» — »Vai riittää! No kiitos sitten. *Kyllä* minulle kelpaa, jos sinulla riittää [viinaa].» (Sama.) | — — — kestät vielä toisenkin naukun.» — »*Kyllä* minä poika aina kestan siinä, missä joku toinenkin». (Sama.) | »*Kyllä* siinäkin [Lasse Hiipijässä] oli miestä», arvelivat [ivallisesti] ruumiintuojat [kiveliölle pakkasessa humalaisena kuolleesta] Lassesta, palatessaan hautausmaalta. (Juho Koskimaa.)

Vielä on mainitsematta eräs tärkeä *kyllä*-sanan käyttötapa, nim. sen käyttö lauseen vastineena, joka minulle on tuttu lapsuudestani asti koti-seudultani. Siellä on nim. tavallista, että kuulija pelkällä *kyllä* sanalla ilmoittaa olevansa halukas tekemään mitä toinen on pyytänyt tai mihin hän on kuulijaa kehottanut. Esim.

» — ota sinä hänet [= Tipsukka] hoitoosi ja katso, ettei mitään pahaa hänelle tapahdu.» — »*Kyllä, kyllä*», vakuutteli Louise juhlallisen näköisenä. (Fredr. Bremer, Koti, s. 37; v. 1900) | »Olisin minä rukoillut, jos emäntä olis niin hyvä ja antais minulle vähän maitoa ja muutaman leivän, että — — — —». — »*Kyllä*» (Eero Sissala).

Käsitykseni on, että tämä lupava *kyllä* on oikeastaan ainoa aito tapa käyttää tätä 'partikkelia' lauseen veroisena. Myöntövastauksena kysymykseen *kyllä* on käännöslaina.

IV. niin.

Tätäkin partikkelia käytetään

1) myöntävänä vastauksena kysymykseen:

»Minä olen vain lomalla. Ja sinä . . . sinä palaat kai evakosta?» — »*Niin*» (Viena Korhonen) | »Kuka sen sitten riisui?» — »Jaa, oriinko?» — »*Niin.*» — »Minä.» (Juhani Aho) | »Te asutte setänne luona?» — »*Niin.*» (Sama) | »Muuten sujuisi hyvin, mutta raha-asiat kiusaavat.» — »Pankkiko hätyyttää?» — »*Niin.* Olisi maksettava [talon] velat kokonaan tai saatava uusia nimiä. — — —» (Heikki Jylhä) | — — — Olen nähnyt ilmielävän keijukaisen. — Keijukaisenko? kysyi närhi. — *Niin*, keijukaisen, puhui biisami innostuneesti (Yrjö Kokko) | »Sielläkö [= kotitalouskoulussa] teitte tuon pöytäliinan ja tyynyt?» — »*Niin.*» (Heikki Jylhä) | »Tämähän se lienee Martti Kostian talo?» — »*Niin*; niissä nimissähän tämä on toistaiseksi ollut.» (Viljo Kojo) | »Päivääl Mitäs Pynnölä nyt asiopi?» — »Kuulutus vaan, herra rovasti!». — »Leenalleko?» — »*Niin*, tämän satulamaakarın kisällin Taavetti Rahkosen kanssa.» (Eero Sissala) | »Tiinal!» — »Mitä nyt, kahviako?» — »*Niin*, ja minä vähän puhuisin» (Pietari Päivärinta) | — — — paljoko tässä lipussa [= maksuosoituksessa] on rahaa?» — »Lipussako rahaal» sanoi T. hämillään. — »*Niin*, koko kymmentuhatta ruplaa!» (Sama.) | »Äiti! Auto tulee!» — »Meille?» — »*Niin.*» (Maikko Aropakkanen) | »Voisiko neiti lähteä saattamaan lapsia Suomeen?» — »Suomeenko asti?» — »*Niin*, tai — — — ainakin Tallinnaan.» (Sama).

2) *niin* myöntää oikeaksi ja vahvistaa toteamuksen:

»Sinä tulet joka päivä satamaan.» — »*Niin*», vastasi Toivo (Kyllikki Mäntylä) | »No parempi on nyt [tupasi palettua], kun saat uuden [tuvan]. — »*Niin* . . . jos saan uuden» (Santeri Alkio) | »Mutta kun ei ole kotoa, ei kortteeria, niin kovaa se [elämä] on, kun lapsiakin on niin monta ja pieniä.» — »*Niin*, hyvä ihminen, sano muuta.» (Sama.) | »Vaan kävinkö minä illalla saunassa?» — »Etkä käynyt, kun et joutunut.» — »*Niin niin.*» (Kauppi-Heikki) | — — — maahanhan sitä [lyyjä] meni paljon [hauleja valettaessa].» — »*Niin*, kun kaadoitte [valinkauhaan] kovin kiivaasti.» (Sama) | »Tuskin lienee kuvernöörilläkään parempata rekeä — ja hevosta sitten! On ylpeä ja komea kuin riikinkukko!» — »*Niin*. Kylläkäi se komea on, vaan vihai-

nen ja pahasydäminen — — —» (Jakke Honka) | »Eihän isästä enää taida olla heinätoihin», sanoi Martti. — »Niin», myösteli lanko hiljaisesti. (Viljo Kojo) | »Sanat tulee itsestään kuin köyhän kuolema; asia sen painaa ja pakottaa.» — »Niin; pidä sinä puhetta, kun olet puhemies.» (Eero Sissala.)

3) *niin* ilmoittaa suostumuksen kehoitukseen:

»Koettakaahan nyt [mökkinne palettua] olla muutama päivä [minun mökisäni], siksi kun saatte sopivamman tilan.» — »No *niin*», äännähti Matti (Santeri Alkio) | »ja muutenkin: tulkaa sopimaan asianne ajoissa ollen!» — »*Niin*. Eiköhän olisi parasta, että sovittaisiin pois koko asia.» (Jakke Honka.)

Yksinäänkin vastaukseksi pätevä *niin* on oikeastaan ja alkuaan demonstratiivinen *adverbi*, joka esiintyy esim. sellaisissa tapauksissa kuin

»Nyt onkin ihmeellisen kaunis aamu», virkkoi Pessi. — »*Niin* on», sanoi Illusia (Yrjö Kokko) | »Mitäkö kertoivat? Sitä mitä minä jo kerroin, vaikka et uskonut.» — »Ettäkö on siellä rautapellistä tie?» — »*Niin* on, ja sitä myöten kulkee pyöräin päälle asetettu masina». (Juhani Aho KT I 238).

Edellisessä esimerkissä *niin* jo on myöntämispartikkelina, vaikka sen ohella vielä on finiitti *on*. Sen voisi hyvin korvata toistamalla edellisen sanojan toteamuksesta tärkeimmän sanan: Kaunis on, ihmeen kaunis. Jälkimmäinen vastaus pysyisi sisällykseltään muuttumattomana, vaikka Matti olisi vastannut *toistolla*: Rautapellistä on, rautapellistä; ja sitä myöten k.p.p.a.m. — Vielä kolmas ja neljäs samantapainen: »Rikke tietenkin oli juovuksissa». — »*Niin* oli.» (Heikki Jylhä.) | »Mäntyrinta on [meille] koti.» — »*Niin* on.» (Hilja Haahti).

V.

Viides myöntävän vastauksen antamiskeino on se, että kysymyksen *painokkain* eli tärkein jäsen — sana tai sanayhtymä — *toistetaan*. Esim.

Juhani Ahon »Rautatiessä» (KT I):

»*Tervennäkös* se on saanut Matti olla?» kysyi sitten rovasti. — »*Tervennähän* tuota on saanut Luojan avulla olla...» | — »*Kotoapäinkö* se Matti ajelee? — »*Kotoapäinpä* sitä — — — —» | — — — *ruustinnan* puheita ne ovat, sanoi Matti — — —.» — »*Ruustinnan?*... Oliko ne *ruustinnan* puheita?» — — — — »*Ruustinnan* ja rovastin», lisäsi Matti. | »Ja *näkikö* Matliena sen [= rautatiejunan?]? — »*Näinhän* minä.» | — » — — *pyöräin päälläkö* se [veturi] kulkee?» — »*Pyöräin.*» | »*Poisko* ne [matkapiletit] otetaan?» — »*Pois.*» | »Taidatte olla *kisälli?*» — »*Kisälli* olen ja kesällä kulen...» | — *Tämäkö* se tuota? ... *tämäkö* se nyt on se rautatie? — *Tämä* se nyt on... | — — — ja [juna] menee sellaista vauhtia, että silmissä vilisee.» — »Mah-taapa kyllä vilistä. *Ruunuko* sen on laittanut?» — »*Ruunu.*»

Urho Karhumäki:

— »*Saunaanko* pääsen? Niinkö sanoitte?» — »*Saunaanpa* hyvinkin ja lämpöiseen? Totta maar jouluaattona!»

Juho Koskimaa (peräpohjalainen):

»*Nytkö* sinä aiot mennä!» huudahti joku makuusijoilta. — »*Nyt*. Ei tämä lyö leiville — — —.» | »*Kuuliitko*, mitä kysyin?» — »*Kuulin.*» | »Miltä sinusta tuntuu tämä maa?» kysyi hän [Brovall]. — »Tämä köyhä ja vaivainen Lappi. Eikö totta, että erinomaiselta?» — »*Totta*», myönsi Saarikoski. »Tämä on todellakin ihmeellinen maa.»

Arvi Järventaus (»Satu-Ruijan maa»):

»Hyvää päivää, Lindebäck! *Hyvinkö* luistaa?» — »*Hyvinpä* luistaa, herra patruuna.» | »Onko työväki *tyytyväinen?*» — »*Tyytyväinen* on, herra patruuna.» | »Onko viimeinen kankirauta *lastattu?*» — »*Lastattu* on, herra patruuna.» | »*Eiköhän haastellut näin*, tuo merkillinen mies — — —?» — »*Haastelipa* kyllä.» | »*Eikö* hän *maininnut* jotakin Luvatussa maasta?» — »*Mainitsipa* kyllä.»

Muita kaunokirjailijoita:

»*Jalanko* sinä kuljiti koko taipaleen?» — »*Jalan*», sanoi poika jurosti. (Viena Korhonen). | »*Neljäkö* se löi, kello?» — »*Neljä*. Monenko aikaan Tiina tavallisesti ylös nousee?» (Santeri Alkio). | »*Täyteenkö?*» — »*Täyteen.*» | »*Samako* hinta?» — »*Sama.*» (Kauppi-Heikki). | »*Nytkö* se Elsa lähtee?» — »*Nyt* minun pitää mennä kotiin — — —» (Liisa Tervo). | »Oletko *itse* valanut nuo tiu'ut?» — »*Itsehän* minä ne valoin, vaan eipä niistä hääviset tulleet.» (Eero Sissala). | »*Täälläkö* te olette niitä [kadonneita sormuksianne] hakemassa?» — »*Täällä* tietenkin, koska ne täällä kuuluvat olevan.» (Viljo Kojo). | »*Tässäkö* on sotatarviketehdas numero kahdeksan?» — — »*Tässä* oli, mutta ei ole enää. Viime yönä evakuoitiin Siperiaan.» — »*Tottako* . . .?» — »*Totta*, totta.» (Maikko Aropakkanen.)

Jos kysymyksen painokkainna jäsennä on substantiivi tai muu nimi, saatetaan vastauksessa sen asemesta käyttää pronominia tai muuta pronominaalista sanaa. Esimerkiksi:

»Onko matka *Lapinlahdelle* päin?» — »*Sinnehän* se on . . .» (Juhani Aho) | — »*Ruunumiehetkö* ne ovat sen [rautatieveturin] laittaneet?» — »*Nehän* ne!» (Sama) | — — — ja sitä [= rautapellistä tehtyä tietä] myöten kulkee pyöräin päälle nostettu masina.» — — »*Sekö 'Suomela'?*» — »*Se* se taitaa olla . . .» (Sama) | »Olen Eero Kirvi», sanoin tervehdittyäni. — »*Kangastaipaleelta?*» virkkoi johtaja. Kas, kun muisti. — »*Sieltä* olen!» (Heikki Jylhä) | »*Tuossa saunassako* asutte?» — »*Siinäpä*. Ei yhtiön kannata rakentaa tuon parempaa hotellia hiilenpolttajalle. Kelpaapa tuokin. — — —» (Sama) | »*Keittoako* tekee mielesi?» — »*Sitä.*» (Maikko Aropakkanen) | »*Sinne käräjillekö* sinä nyt . . .?» — »*Sinnehän* ne haastoivat.» (Juho Koskimaa).

Toisen persoonan pronomini, joka tarkoittaa vastaajaa, vaihdetaan ensimmäisen persoonan pronominiksi; esim.

» — olen kutsumuksestani varma. *Sinäkö* myös?» — — »*Minä* myös.» (Hilja Haahti) | »*Tekö* minulle kirjoititte?» — »*Minä*», vastasin haluttomasti. (Matti Hälli). | — — — »*Teillähän* ne [käräjät] pidetään?» — »*Meillä*. Ja isäntä itse on syytettynä.» (Juho Koskimaa).

Jos ensimmäisen persoonan pronominilla tarkoitetaan kysyjää, se vastauksessa vaihtuu toisen persoonan pronominiksi; esim. »Minäkö kuorsaan?» — »Sinä». (Kauppi-Heikki). | Meiltäkö noin paksu savu nousee? — Teidän saunasta se näkyy nousevan.

Myöskin demonstratiivipronominit voivat vaihtua; esim. Tässäkö sinä silloin seisoit? — Siinä seisoin [Vastaaaja on kysyjästä edempänä.] | Sinnekkö minun pitäisi tulla [missä sinä olet]? — Tänne, tänne juuri.

Myöntävänä vastauksena toistetaan verbin finiittimuoto, joka on kysymyksen ensimmäisenä sanana ja johon kysymyspartikkeli *-ko* ~ *-kö* on liittynyt, vaikka sana ei ole kysymyksen painokkain jäsen. Verbin toinen tai kolmas persoona kuitenkin vaihtuu ensimmäiseksi, jos se tarkoittaa vastaajaa. — Mainittu finiittimuoto kuuluu kuitenkin siihen lauseen kahdesta jäsenestä, joka ilmituo psykologisen predikaatin. Esim.

»Oletko sinä nähnyt ihmisen?» — »Olen, kerran olen nähnyt ihmisen.» (Yrjö Kokko) | — Ovatko lehdet kuolleet? — Ovat, vastasi Pessi (Sama) | — Onko kettu rauhoitettu?» kysyi rouva Lumikko ihmetellen. — »Onpa kuulemma, vaikka eihän kettuihin ole luottamista.» (Sama). | »Onko tämä vasara sinun tekemäsi?» — »On.» — »No, mitä sanoo Esteri? Onko se totta?» — »On.» (Eero Sissala) | »Oletko nyt tyytyväinen, ettemme palanneet kaupunkiin — — —?» — »Olen, olen!» (J. Aho, Last. III 243; v. 1896) | »Käykö sinäkin siellä [erään sairaa ukon luona?]? — »Käyn joskus tekemässä askareita» (Heikki Jylhä) | »Oletko sitten varma onnistumisestani?» — »Olen aivan varma. Onnistut hyvin, jos vain haluat yrittää.» (Sama.) | »Tarkoitako herra kapteeni nämä minun lapsilleni?» — — — »Kyllä minä tarkoitan.» (Yrjö Kokko.)

Nuorempia kielimiehiä tai kielentutkimusta harrastavia naisia kehoitaisin tutkimaan, onko se käsitykseni oikea, että viimeksi esittelemäni myöntävän vastauksen antamistapa — kysymyksen painokkaimman sanan tai jäsenen toistaminen mutatis mutandis — on aidointa suomea ja tyylikeinona suositeltavin kaikista tähän asti käsittelemistäni viidestä eri tavasta. Sehän lisää keskustelun sana-aineksen runsautta ja vaihtelevaisuutta. Se edistää täsmällistä sanontaa ja asiallisuutta. Antaen »sanan sanasta, kaksi parhaasta» tämä vastaustapa usein tuntuu tehokkaamalta, nasevammalta kuin tuo yksitoikkoinen »juu, juu» tai kyllästyttävä »kyllä, kyllä», joita usein kuulee silloinkin käytettävän, kun ajatus ei vielä ole edes ehtinyt vireillekään kysymyksen kuultua.

Tutustuin ja miellyin siihen ylioppilaana kierrellessäni Kajaanin kihlakuntaa, opin sitä noudattamaankin. Olenpa pitänyt velvollisuutenani suositella sitä muillekin. Siten vastaaminen ei ole vaikeata, mutta vastaus riippuu siitä, että kysymyksen saa »oikean» muodon: »Jalanko sinä kuljit koko taipaleen? — Jalan», eikä: »Kuljitko sinä jalan k. t.? — Kuljin», sillä pääpaino on sanalla »jalan». — »Tuossa saunassako asutte? — Siinäpä», — eikä esim. »Asutteko t. s.? — Asun.» — »Keittoako tekee mielesi? — Keittoa (tai: Sitä)» mieluummin kuin esim. »Tekeekö mielesi keittoa? — Tekee.» — »Pyöräin päälläkö se [veturi] kulkee? — Pyöräin», mieluummin kuin esim. »Kulkeeko se [veturi] vallan p. p.? — Kulkee.»

Olisi tutkittava, onko nousupainoisen kysymyksen suhteellisen yleisemmyyden länsi-Suomessa ruotsi suoranaisesti tai välillisesti vaikuttanut,

VI.

Lopuksi mainittakoon myöntävä vastaus, joka annetaan kierto-
tietä, ei toistamalla kysyjän sanaa (tai sanoja), vaan vielä taidokkaam-
min, ikäänkuin kertosaettä käyttäen: usein somasti osoittamalla että vain
myöntävä vastaus esitettyyn kysymykseen on mahdollinen. Mainittakoon
muutama esimerkki Juhani Aholta:

— *Jalanko* sitä on kulettu? — Eipähän sitä köyhällä hevostakaan lie... eikä-
päähän nuo rikkaat kyytiinsä ottane. (KT I 274) | — Tämähkö se [laiva] vaan koko
ajan [ensimmäisellä kevätmatkallaan] jäitä murti? — Ei tämä ole vielä koskaan
ketään edelleen laskenut. — Vai tämä laskisi... eihän nyt, — — (Lastuja III 182) |
— Aiotko peräytyä puheestasi? — Mitäpä tuo peräytymisestääkään paranee
(Lastuja III 158) | — Heitätkö asian minun varaani? — — Saanenhan tuon heittää,
sanoi seppä. (Lastuja III 156). — Kajaanin kihlakuntaa edustakoon tässä seuraava:
»Mennäänkö sitä taas lehmämarkkinoille?» — »Mikäpä siinä muukaan... tuota...
auttaa.» (Viena Korhonen).

E. A. Tunkelo.